

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

גליון מיוחד בעניני קריאת השם לבת

לרגל שמחת הולדת נכדתי הבכורה

שנים טובות לנאיון מעדני אשר - השבועי - השבועי

מדוע עושים קידוש לבת דווקא בשבת?

המנהג בהרבה מקומות כשנולד בת ממתנינים לקריאת השם עד שבת ועושים קידוש בשבת.

יש להקשות: מדוע ממתנינים להודות עד שבת, יתן השם מיד, וכן יעשה קידוש מיד, מעדני אשר.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שכתב החתם סופר בפרשת קדושים דבר נפלא על הפסוק "איש אמו ואביו תראו ואת שבתותי תשמרו" דמה השיכות שתי דברים אלו, וכתב דיש להקשות, מדוע צריך לכבד את הוריו, הרי עשו לו רעה שהביאו אותו לעולם, דקימ"ל בגמ' ערובין י"ג ע"מ ב' נח לו לאדם שלא נברא משנברא, והטעם דנח לו שלא נברא משום דקרוב להפסד מהשכר דיכול לחטוא ויש יותר לא תעשה עיין מהרש"א מכות כ"ג ע"מ ב' אבל בשבת דאיתא בגמ' שבת קי"ח ע"מ ב' כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו כל עוונות, א"כ בשבת נח לו לאדם שנברא, וזה כוונת הפסוק אתה צריך לכבד ההורים, ואם תשאל מדוע, הרי עשו לך רעה, וממשיך הפסוק שיש שבת ואז מוחלין ונח שנברא ע"כ, לפי זה אתי שפיר מדוע עושים את השמחה דווקא בשבת, דאז השמחה בשלימות דנח לו שנברא, מעדני אשר.

ב. ע"פ מה דכתבו באחרונים אוהב ישראל וכן כתב סופר לפרש הפסוק בפרשת קדושים תהיו כי קדוש אני, איש אמו ואביו תראו, דאיתא בגמ' קדושים ל' ע"מ ב' שלשה שותפין באדם, הקב"ה, אביו, ואמו, וא"כ כיון שהקב"ה שותף בגוף האדם, והקב"ה קדוש, א"כ בודאי שיש חלק באדם שקדוש, "איש אמו ואביו תיראו" שכל אדם יירא מחלק אב ואם שיש בו שלא יבוא על ידי החלקים הללו לידי חטא חס ושלוה, אבל בשבת שיש גם לאבא ואמא חלק רוחני הנשמה יתירה אז אין ממה לפחד, לכן השמחה דווקא בשבת, מעדני אשר.

ג. ע"פ מה דכתבו בספרים דקריאת השם זה ענין של רוח הקודש, ואדם שהוא נקי מעבירות הרוח הקודש יותר אמיתי ונקי, לכן נותנים השם דווקא בשבת, ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת קי"ח ע"מ ב' כל השומר שבת מוחלין לו כל העוונות, מעדני אשר.

האם יש להעדיף ללכת לשבת לקידוש של קריאת השם של בת לפני

שבת אופריף של חתן?

הנה בדרישה יור"ד סימן ש"ס כתב כשמלוים חתן בשבת ביציאתו מבית הכנסת, ויש ג"כ תינוקת לקרא לה שם כנהוג, הולכין עם החתן והכלה אצל התינוקת, ומשם הולכים עמהם לבית החתן, משום דקריאת שם לבנות הוא במקום קריאת שם דזכר בשעת מילה, וצריך לאקדומי, דמילה קודם לחתן, דהא מילה קודם למת, ומת קודם לחתן.

חזינן מדברי הדרישה שקריאת שם הוא דבר חשוב מאוד, וכשם שאצל זכר, השם נלוה לבירתו, כך אצל הבת קריאת השם מצוה גדולה היא, וחשובה, והקהל צריך לילך לתינוקת כדי לקרא לה שם, דהיינו כמו שבבן הברית וקריאת השם הם נותנים לבן הקיום, כך קריאת השם בבת, נותנת הקיום שלה, ויעוין בשו"ע יור"ד סימן ת"ח ס"ה שלתינוק שמת קוראים שם, כדי שיקום בתחיית המתים.

ובשו"ת הרשב"א ח"ד סימן ל' שכתב שאלת, למה אמר הכתוב, בכל אותם הדורות שהיו מאדם עד אברהם אבינו ע"ה, בענין התולדות ויולד פלוני לפלוני, ולא אמר ויולד לפלוני בן, ויקרא את שמו פלוני.

תשובה: דע כי קריאת השם, יורה על הקיום ובדבר המתפסד, ואין לו קיום, אין ראוי לקרות לו שם, ויורה על זה שם רשעים ירקב, הרי ששם הוא דבר חשוב מאוד, והוא המהות והקיום של האדם.

האם בקריאת השם לבת גם מגיע אליהו הנביא?

הנה בשפת אמת ברזאן בפרשת בראשית ב' י"ט "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו" כתב יש לומר על פי מה דאיתא בשם האר"י דשם האדם הוא נשמתו, ומנין יודע האדם שורש נשמת הילד שיתן לו שם זה, שהוא מעין נבואה שבא לאבי הילד בשעת ברית מילה, וכן בנקיבה בשעת קריאת השם, ובברית מילה יש את אליהו הנביא, ועל ידו נתגלה לאבי הבן הנבואה לקרוא לו השם הזה, אך אף בקריאת השם של נקבה יש לומר, שנבואה הזאת לאבי הילד בא גם כן על ידי אליהו שגמטריא בן, והוא סוד הנפש כידוע, ועל כן בא נבואה זאת על ידו, כן אפשר לומר.

וזהו מרומז בפסוק "וכל אשר יקרא לו האדם" ראשי תיבות אליהו, לרמז שאלהו נותן את הנבואה על קריאת השם.

גליון מיוחד בעניני לידת בת

לרגל השמחה הגדולה

שמחת הולדת נכדתי הבכורה

בת לחתני היקר

הרה"ג שלום הלוי הורביץ שליט"א

בן מחותני הגאון המפורסם רבי ישראל זושא הלוי שליט"א

רב הקהילות החסידים אלעד

וברכת מזל טוב למו"ח הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א

איש אמונם של אדמור"ר צאנז

גליון זה נודב ע"י ידידינו

אחי הגאון דוד נתנאל שורץ שליט"א אשדוד

בעל פלאי התורה - ר"מ בישיבת גדולה סאסוב

לרגל שמחת נישואי בנו

ידידינו הבה"ח המופלג בתור"ש כמר שואל לייב נ"ו

מבחיירי ישיבת מאור עינים

עב"ג בת ידידינו הגאון ברוך יהודה לייב שרשבסקי שליט"א

ראש כולל מתיבתא ירושלים

וברכת מזל טוב

לחמיו ידידינו הגאון החסיד אשר אנשיל וזנוצר שליט"א

משפיע בישיבת ויזניץ ברכפלד ובאבוב בני ברק

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות

זיכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

האם כשנולד בת מברכים הטוב והמטיב או שהחינו?

הנה איתא בגמ' ברכות נ"ט ע"ב אמרו לו ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב.

וכן נפסק בטור ובש"ע אור"ח סימן רכ"ג סעיף א' וז"ל ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב וגם היא צריכה לברך כן.

והנה הרמ"א כתב ויש שכתבו להקל בברכת הטוב והמטיב כשילדה לו אשתו זכר לפי שאינה חובה אלא רשות, ומזה נתפשט המנהג שרבים מקילים בברכות אלו.

ובערוך השולחן אורח חיים סימן רכ"ג סעיף ב' **תמה על זה** וז"ל ואין זה מספיק, דרשות לא מצינו בגמ' רק אברכת שהחינו על פרי חדש עירובין מ' אבל בילדה אשתו זכר דמברך הטוב והמטיב היא ברייתא מפורשת ברכות נ"ט ע"ב א"כ מנלו דהוא רשות, וכבר הקשו עליו כעין זה המג"א סק"ג.

וכותב הערוך השולחן ולענ"ד נראה טעם נכון מה שמקילים בברכה זו: דלא מצאתי בר"ף וברמב"ם כלל דין זה, ותמיהני שהפוסקים לא הרגישו בזה וכיון שהר"ף והרמב"ם דחאו זה מהלכה פשיטא שאין לנו לכנוס בספק ברכה.

וטעם רבותינו נראה לי: דהנה לשון הברייתא כן הוא "אמרו לו ילדה אשתו זכר מברך" וכו' מת אביו וכו' וקשה למה בילדה זכר תניא אמרו לו, ולא במת אביו, אלא וודאי דבסתמא אין לברך והברייתא מיירי באדם שדואג ותאב ללידת זכר כהן דתנן נזיר י"ב הריני נזיר כשיהיה לי בן עיי"ש והאנשים ששמעו ממנו באו ואמרו לו ילדה זכר כלומר בשרוהו בשורה טובה שהקב"ה מילא תאוותך.

וכן בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן פ"ה נתקשה מדוע לא נהיגי גבן לברך הטוב והמטיב בנוולד בן זכר, וצ"ב למה, ומביא שראה בערוך השולחן אור"ח סי' רכ"ג ס"ב שהעיר בזה ושהר"ף והר"מ לא הביאו האי דינא עיי"ש שכתב כמה אופנים ליישב טעם המקילים.

וכן במשנה ברורה תמה על הרמ"א סימן רכ"ג דהיכן דלא איתמר דהויה רשות, לא הויה רשות.

יש לחקור מדינא דגמ' וש"ע האם על לידת בת נמי מברכין או דילמא על לידת בת אין מברכים

הנה בערוך השולחן אור"ח סימן רכ"ג סעי' א' כתב וז"ל אבל בלידת נקבה אין מברכין לפי שאין בזה שמחה כל כך, משמע מדבריו שאין מברך כלום לא שהחינו ולא הטוב והמטיב.

וכן הגאון הנצי"ב בספרו מרומי שדה ברכות ד' נ"ד ע"א כתב דמהא דאיתא במשנה ברכות נ"ד ע"א דעל כלים חדשים מברך שהחינו, יש ללמו דהנולד לו בת מברך שהחינו, דלא גרע מאילו קנה עבד או שפחה לשמשו, שהרי מעשה ידה לאביה, איברא לא ראיתי זאת בפוסקים, ואולי י"ל דבת אינה מתנה טובה לאביה.

וכן באשל אברהם בוטשאטש תניינא סימן רכ"ג נתקשה מדוע לא תיקנו שם ברכה על לידת בת גם הראשונה שהיא סימן יפה לבנים, וקיום מצות פרו ורבו אי אפשר בלי בתו או בת בנו, עיי"ש.

ובמשנה ברורה בסק"ב **כתב** דאפילו היו לו כמה זכרים ותאב שילוד לו בת כדי שיקיים מצות פרו ורבו אפילו הכי אם נולד בת אינו מברך על זה הטוב והמטיב, מ"מ נראה לי פשוט דבפעם ראשון כשרואה אותה מברך ברכת שהחינו, דמי גרע ממי שרואה את חברו לאחר ל' יום ושמח בראייתו דמברך שהחינו כמבואר בגמ' ברכות נ"ח ע"ב.

אבל הגאון רבי שלמה זלמן אורבעך זצ"ל מובא בספר הליכות שלמה תפלה פרק כ"ג ס"ק י' פסק שאין לברך שהחינו בלידת הבת, אף כשרואה אותו, משום שרק אם הרואה מכירו ומתוך כך הוא שמח בראייתו תקנו לברך שהחינו, משא"כ בנידון דידן הרי רוב בני אדם הרואים תינוק בין יומו או גם אחרי כמה ימים, עדיין אינם מכירים אותו, ותוך כמה דקות יכולים להחליפו בתינוק אחר ולא יבחינו בכך כלל, וא"כ עיקר השמחה הוא היא רק בזה שאומרים להם שהיא בתם, ומנלו דשייך ברכה גם על ראייה ראשונה, וכמו שאין מברכין על מי שלא ראה אותו מעולם אף שהוא שמח עמו ביותר וכ"ש בזה שעיקר שמחתו על עצם הלידה.

מדוע כתוב בגמרא או לו למי שבניו נקיבות

ולא או לא למי שיש לו נקיבות?

הנה איתא בגמ' ב"ב ט"ז ע"ב קדושין פ"ב ע"א או לו למי שבניו נקיבות.

יש להקשות: מדוע נקט הגמ' בהאי לישנא או לו למי שבניו נקיבות, מדוע לא אמרין או למי שיש לו נקיבות.

שמעתי פעם פירוש נפלא ממרן הדברי יציב מצאנו ז"ע דהנה בחור בדרך כלל משבחים אותו שיושב ולומד, משא"כ בת משבחים אותה שיש לו מידות טובות, ובחור שאינו לומד כשמשבחים אותו אומרים שיש לו מידות טובות, נמצא שמשמש במעלות ששייך לבת, וזה אוי לו למי שבניו דהיינו הזכרים נקיבות שמשבחים אותו במעלות של נקיבות.

ומצאתי דבר זה כבר קדים במאירי קידושין פ"ב עמוד ב' וז"ל וכן אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקיבות אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקיבות, ואע"פ שפשוטו של דבר כך הוא יש להוסיף בפירושו, שבניו נקיבות שהזכרים פחותים וחסירים ואשרי מי שבניו זכרים שנמצא בהם השלמות המכוון בהם על זה נאמר גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו.

ופעם שמעתי פירוש אחר: דהנה איתא במשנה קידושין כ"ט ע"מ א' דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, וא"כ או לו למי שבניו נקיבות, שמחפש כל מיני תירוצים להיפטר ממצוות כמו נקיבות שפטורים מהרבה מצוות.

והנה בספר פלא יועץ ערך בת **כתב דבר נורא** וז"ל ראיתי מנהג רע באילו מקומות, שאיש כי יולד לו בת, מרבים העם לעשות שחוק ולצנות, זה אומר, הקר גדול, וזה אומר הסרחון גדול, וכהנה דברים של לצנות, עד שמי שנולדה לו בת אינו מוצא מקום להחבא מגדל הרדיפה שרודפין אחריו בדברי שחוק ולצנות, ורע עלי המעשה, קורא אני עליהם לעג לרש חרף עשהו כי הן הם מפלאות תמים דעים, שהוא הנותן הבנים למי שירצה והבנות למי שירצה, נמצא שהמלעיג על לדת הבנות אך נגד ה' דברו, מלבד אסור הלצנות כי רב הוא, ויותר מזה יש שטות גדול בקצת בורים, שאם ילדה אשתו זכר אוהבה ומכבדה כבוד גדול, ואם נקבה תלד מרחקה ואינו נכנס אצלה, ורבה העזובה והעצבה, ומה נואלו האנשים האלה מה לו עם אשתו, האם היא הלכה לשוק ובחרה לקנות לו בת ולא בן, ועוד, בהדי כבשי דרחמנא למה לה, הלוא אפשר דבנתן עדיפין לה מבני, באשר יהיה טוב מזלן ומנת חלקן, כאשר בעינינו ראינו כמה ששמחו בבת בין הבנים והיה מזלה ברוך מבנים, ואוי לו למי שבניו בנות קידושין פ"ב ב' ויותר גרוע מבנות כאשר הן רבים עתה עם הארץ ובני עליה הנם מועטים ורבים מכאובים לאבי הבנים על התורה ועל העבודה, מה שאין כן לאבי הבנות שאין עליו צרת הבת כי אם ללמדה מלאכת נשים ומדות טובות.

האם יש איסור להשאיר יולדת לבד בבית

ועד מתי נקרא יולדת לענין זה?

איתא בגמ' ברכות נ"ד עמוד ב', ובמגן אברהם סימן רל"ט ובמשנה ברורה סימן רל"ט ס"ק ט' הובא דבר זה להלכה אמר רב יהודה שלשה צריכין שימור, ואלו הן חולה, חתן, וכלה, במתניתא תנא חולה, חיה, חתן, וכלה, ויש אומרים אף אבל ויש אומרים, אף תלמידי חכמים בלילה.

וברבינו יונה שם: מפני שהשטן מקטרג בשעת הסכנה ובשעת השמחה.

וברש"י ברכות נ"ד עמוד ב' חולה הורע מזלו, לפיכך השד מתגרה בו, וכן חיה אשה שילדה, וכן אבל.

ובספר יוסף אומץ סוף הספר דיבני נחושים ע"מ שני"א כתב וז"ל אמרו בגמ' ברכות נ"ד חולה, חיה, וחתן וכלה צריכין שמירה, ויש אומרים אף אבל, ויש אומרים אף תלמיד חכם בלילה, וראיתי שמקפידין הרבה על שמירת אלו, ובפרט לאבל ולחיה אין מניחין אפילו על רגע אחד ביחידות, וגם אין יוצאין אפילו רק לפני פתח בית החורף אם אין גדול או קטן עמה.

יש לחקור עד מתי נקרא יולדת לענין זה שצריכה שמירה

הנה בחשוקי חמד ברכות נ"ד כתב דיתכן עד ל' יום, כמבואר בגמ' שבת קכ"ט ע"א אמרי נהרדעא חיה שלשה שבועה שלושים, ומבואר דעד ל' יום נקראת חיה.

אך שמעתי בשם החזו"א דרק עד ז' יום צריכה שימור.

אך דעת מרן הדברי יציב ז"ע שעד אשר לא תשמע היולדת ברכו צריכה שמירה, כך מובא בספר שפע קודש עניני יולדת פרק ו'.

משיב בהלכה

מדור זה נדבך תערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגן

משיב בהלכה שיתן וידעת ההלכה | כל ההלכות הם משו"ע ומשנה ברורה

האם יש איסור לתת שם לבת שם של בן או להיפך לבן שם של בת?

הנה בשו"ת דברי מלכיאל חלק ג' סימן ע"ה כתב אני תמה במה שנהגו לקרוא לנקיבות בשמות שנקראים בהם זכרים, ואין ראוי לעשות כן ויש בזה כמה חששות, וזכר לדבר יש מאיסור דאשה לא תלבש שמלת גבר.

ובשו"ת שיח יצחק סימן תמ"א ס"ק ט' כתב מותר ליתן שם אשה לאיש כמו שמחה שהוא לישנא דקרא, התיר בפדה את אברהם מערכת דינים אות ש' ס"ו י"ט אך צריך להחמיר מלקרות אשה בשם איש, מהא דאיתא בגמ' שבת ק"מ ע"ב שלא תאמר "מזל" אלא מני. ד. ר.

ובספר זכר דוד מאמר א' ע"מ רמ"ב כתב וז"ל הן עתה יצא לאור ספר המצורף ובסימן פ"ד ראיתי שאסור לקרוא שם אשה לאיש, מה שלא חשו לזה רבנן דקשישי מינן, וחזינן להו טובא שהיו נושאים שם נקבות כמו רבינו שמחה תלמידו של רש"י.

ומה שהביא ראה שאסור מהא דאמרין בגמ' שבת ס"ז ע"א הוא בשמו והיא כשמה יש בו משום דרכי האמורי.

ובמחילה מכבודו תורתו לא שם לבו ולא פנה לפירוש רש"י שפירש הוא ואשתו מחליפין שמותם בלילה משום נחוש, וכל זה לא נגע ולא פגע השמות לבנים.

וכן בספר טעמא דקרא בפרשת כי תצא להגר"ח קניבסקי זצ"ל דן בזה האם יש איסור לקרוא לאיש בשם של אשה.

והביא את דברי המצורף ודברי שו"ת דברי מלכיאל וכותב דלהלכה אין לזה שום חשש.

ומביא ראיות: משישים וחמש מקומות שמצאנו אנשים בשמות של נשים עי"ש באריכות.

ובספר דברי יחזקאל החדש ע"מ קי"ט כתב וז"ל בספר פי צדיק לכ"ק אדמו"ר מצעשינוב זצ"ל כתוב שמעתי מכ"ק אאמו"ר זצללה"ה דאדוני אבי משינאווא זצ"ל אמר דאם נותנים לזכר שם אחר נקיבה יש לה עליה, אבל להיפך לא נכון.

וכן נהג שקרא שני נכדיו הגה"צ הר"ר חנה מקאלשיץ זצ"ל והגה"צ הר"ר חנה הירש מסאטמאר זצ"ל על שם זקנתם אשתו הרבנית הצדקת חנה רחל.

ובשו"ת שם משמעון יור"ד סימן כ"ג כתב דאין לתת לאשה שם של בן דחוששין שלא תהיה מסוגלת להוליד בנים אח"כ, וכן איתא בשו"ת יד אפרים.

והגאון מבוטשאטש בספרו מילי דחסידותא סימן תע"ז כתב דרבים נוהגים ליתן שם לנקיבה על שם זכר בשינוי קצת.

מדוע כל תינוק ותינוקות שנולדים מחבבים אותם?

הנה במהר"ל צינץ פרשת תזריע ע"מ קע"ו טור ב' בדפוס ישן כתב דבר נפלא מדוע כל תינוק כשנולד מחבבים אותם, ואומרים שהם חמודים ומתוקים.

ומסביר: משום דאיתא במשנה דכל שרוח המקום נוחה הימנו, רוח הבריות נוחה הימנו, וכיון שאין בו בחינת חטא, מחבבין אותו.

שם הראשון האם נותנים משם של צד האבא או משם של צד

האמא?

הנה הרמב"ן בפרשת וישב ל"ח ג' על הא דכתיב ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, ותהר עוד ותלד ותקרא את שמו אונו, ותוסף עוד ותלד בן ותקרא את שמו שלה והיה בכזיב בלדתה אותו, **מקשה צ"ב מדוע** משמענו הכתוב איפה היה היה יהודה.

ומביא בשם יש אומרים: דכן היה דרכם שיקרא האב שם הבכור, ותקרא האם שם השני, על כן הראשון ויקרא את שמו שיהודה קרא, והשני ותקרא, ואמר בשלישי ותקרא מדוע אשתו קראה, הרי בן השלישי תורו של האב לקרות, ועל זה מסיים הפסוק כי יהודה היה בכזיב בלדתה אותו ואיננו שם שיקרא לו שם, עיין שו"ת שיח יצחק יור"ד סימן תמ"א ס"ק ח' וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן ס"א ס"ק ד'.

וכן בעקרי הד"ט יור"ד סימן כ"ו ס"ק ז' כתב דבר פלא על סיבת מותם של נדב ואבהו, ומביא בשם חז"ל משום דקרא שם בנו הראשון נדב, על שם אביו של אשתו, דאשתו של אהרן, היתה אלישבע בת עמינדב, לכן מתו משום דהשם של בן הראשון שייך לצד של האב.

ובהגהות מהרש"ם עירובין ס"ג ע"א הביא את דבריו והעיר, שהרי המנהג היום לתת שם הראשון על צד האמא.

ומתורץ: דבימיהם היה המנהג לתת שם הראשון לצד של האב, כמו שכתב הרמב"ן.

ובדברי יחזקאל החדש מביא בשם ראשונים שבזמניהם היה נותן השם הראשון האם, ומביאים ראה מלאה שנתנה השם לבן הראשון.

האם מותר לקרוא שם לתינוק שנולד

משמות שהיה קודם אברהם אבינו?

הנה בשו"ת מבי"ט חלק א' סימן רע"ו מובא בהגהות רבי עקיבא אייר יור"ד סימן רס"ה, וכן בפתחי תשובה שם כתב משורת הדין שאין להעלות שם רק מאברהם ואילך עקב אשר שמע אברהם בקולי ולא יקרא בישראל לכתחלה שם אדם ולא נח, דהנודר מבני נח מותר בישראל כמו ששינונו בנדרים אפילו שם ועבר, דלא מסקינן שם אלא בשם מי ששמר את התורה כולה, והנקרא בשם יפת וכיוצא בו מאשר קדמו לאברהם, אינו בכלל מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו, גדול בשם טוב ונפטר בשם טוב.

אבל בכנסת הגדולה תמה עליו: שהרי מצינו בגמ' ברכות ל"ג ל"ח ר' בנימין בר יפת, וח"ו שאביו של ר' יפת פרץ גדר, אלא חזינן דליכא קפידיא לקרוא אף בשמות שהיו קודם לאברהם.

וכן בברכי יוסף יורה דעה סימן רס"ה תמה על המבי"ט שהרי מצינו עקביא בן מהללאל עדיות ה' א' אבות ג' א' חזינן דליכא קפידיא בזה והעולם אין נזהרים בזה קראו בשמות אדם נח וכיוצא.

וכן בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ל"ה נשאל אם יש להקפיד לקרות שם כשמות שהיו קודם אברהם אבינו ששמעת קצת אנשים מקפידים, ומביא את דברי הברכי יוסף יור"ד ס' רס"ה אות ו' שמביא את דברי המבי"ט וכן מה שתמה עליו הכנסת הגדולה, ומסיק התשובה מאהבה, ואף אנא אמינא ראובן קרא לבנו בכורו חנוך אף שהיה שם חנוך קודם אברהם ע"ה.

ובספר טעמא דקרא להגר"ח קניבסקי זצ"ל פרשת נח מביא ל"ב מקומות דמצינו שמות אף משמות שהיו קודם אדם הראשון, דלא כהמבי"ט.

מכתבים למערכת

מדוע בנות מתחייבים במצוות מגיל שנים עשרה? בונים רק בגיל שלש עשרה?

איתא במשנה נדה מ"ה ע"ב דבת נעשית בר מצוה בגיל שנים עשרה ובגמ' שם איתא הטעם דכתיב בראשית י"ב 'ויבן ה' את הצלע' מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש, לכן נעשית בת מצוה קודם האיש.

ובפירושו המשניות להרמב"ם נדה פרק ה' משנה ו' כתב וז"ל ועשו גיל הנקבות לעונת נדרים למטה מגיל הגברים מפני שימי חייהן פחות מימי חיי הגברים על הרוב, וכן בתוס' כתובות נ"ב ע"מ א' כתבו דהנשים ממהרות למות יותר מהגברים.

ובחתם סופר שם כתב: דלפי הרמב"ם כל המצוות מתחייבות בגיל י"ב מאותו הטעם.

ובתוס' יו"ט נדה פרק ה' משנה ו' הביא הרמב"ם: וכתב דבגמ' אמרינן טעם אחר, משום דבינה יתירה.

ובחתם סופר נדה מ"ה ע"ב מקשה על הרמב"ם מדוע בדה מלבו טעם חדש עי"ש מה שתירץ.

וכן הקשה בשו"ת מהרי"א יו"ד סימן רי"ח וכותב דשיעורין הללו נמי הלכה למשה מסיני.

וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ה' סימן ט"ז הקשה: מדוע נטה הרמב"ם לטעם אחר ממה שכתוב בגמ' מן ויבן.

ותירץ: משום דאיך מ"ד בגמרא שם דרש הך ויבן שקלעה לחוה ועשאה כבנין, ולפי מה דקימ"ל בגמ' שבת צ"ה דפוקסת חייב משום בונה, מוכח דהדרש היא כאיך מ"ד לכן אמר טעם אחר, וכן תירץ בערוך לנו נדה מ"ה ע"ב.

ובשו"ת אפרקסתא דעניא חלק ד' סימן שני' תירץ: דהרמב"ם נתן טעמו למה עשה ה' ככה להקדים בינת האשה, לזה אומר משום דחיי האשה ברוב קצרים מחיי האיש, וזה נודע דכל שחיו ארוכים יותר, יתאחרו פעמי השלמתו ביותר, ולכן מצינו דקודם דור המבול לא היו נענשים עד ק' שנה, ועד מתן תורה עד עשרים, ומני אז רק עד י"ג שנים, דכל שקצב שני חיו קצרים תוקדם השלמתו וצאתו מילדות לבחורות, לזה נתן הקב"ה בינה יתירה, ר"ל בקדימת זמן לאשה מראש.

יש להקשות: איך אמרינן שבינה יתירה באשה יותר מבאיש, הרי איתא בגמ' שבת ל"ג ע"ב דרבי שמעון בר יוחאי ובנו התחבאו בבית כנסת וכל יום היה אשתו מביאה לחם ומים, כשהגזרה נעשה יותר חזק אמר רבי שמעון לבנו נשים דעתן קלה עליהן דילמא מצערי ליה ומגליא לן בא נתחבא במערה שהיא לא תדע, כך הקשה היפה תואר בבראשית רבה פרשה י"ח, וכן בעין יעקב נדה מ"ה ע"ב.

איכא כמה תרוצים

א. קודם שנתקללה האשה נתן בה בינה יתירה, ואחר שחטאה ואין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות נלקח ממנה הבינה, וזה נכלל בקללה והוא ימשול בה, כי מי שהוא נבון וחכם ימשול, כך תירץ העין יעקב נדה מ"ה ע"ב.

יש להעיר: א"כ איך אמרינן בגמ' דאשה מתחייבת קודם משום האי טעמא.

ב. בינה יתירה היינו למהר זמנה שהאשה תבא לכלל דעת הראויה בקרוב זמן מהאיש, והא כדאיתא והא כדאיתא, כך תירץ בעץ יוסף שם.

ג. אפילו שיותר חכמה, אבל היא אופי שנכנעת מאוד לפחדים וללחצים לכן לא רצה לגלות, וכמו דאיתא בגמ' דילמא מצערא ליה, מעדני אשר.

מדוע רב חסדא אמר שבשבילו בנות עדיף יותר מבנים?
איתא בגמ' בבא בתרא קמ"א עמוד א' אמר רב חסדא לדידי בנתן עדיפא לי מבני.

יש להקשות: איזה סברא יש שבנות יותר עדיפא מבנים שלומדים תורה, כך מקשה הרשב"ם שם, והתוס'

איכא כמה תרוצים

א. נראה בעיני שלא נתקיימו לו בנים, כי אם בנות לכך מתאוה היה לבנות, כך כתב הרשב"ם בבא בתרא קמ"א עמוד א'.

ובתוספות שם הקשו על דבריו: ואין נראה דהרבה בנים היו לו כדאשכחן ב"ב ה' ע"מ א' ר"נ בר רב חסדא ב"ב ז' ע"מ ב' מר ינוקא ומר קשישא בני רב חסדא ע"ז י"א רב חנן בר רב חסדא, ב"ק קי"ז רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא.

ב. להכי קאמר בנתן עדיפא לי מבני לפי שהיו חתניו גדולי הדור רבא, ורב מרי בר חמא, ומר עוקבא בר חמא, כך כתבו התוס' ב"ב קמ"א.

ג. נראה מפני שכל בנותיו היו חכמות צדקניות ויותר עדיפי מן הזכרים שלו לפי ערך הזכרים כי דרך הזכר להיות צדיק ונשים דעתן קלות אפילו אם תאמר שהיו בניו של רב חסדא כשרים מ"מ בנותיו לפי ערך מה שדרך להיות הנקיבות בערך הזכרים היו הנקיבות עדיפי מה שהיו כל בנותיו חכמות צדקניות וזהו פי' לדידי בנתן עדיפי שהבנות שלו היו חשובות מאוד והיו עדיפי לפי ערך הזכרים, כך תירץ בחדושי אגדות למהר"ל.

ומרן הדברי יציב זי"ע בדרשה לקידוש כשנולד אחת מבנותיו אמר בשם החתם סופר זצוק"ל בעת שקיבל הבשורה שנולדה לו בת אמר עכשיו אני מובטח בתלמיד חכם בתוך ביתי, וכוונתו הקדושה היתה שבלידת בת יוכל לבחור חתן תלמיד חכם מופלג, מה שאין כן בלידת בן, אינו בטוח אם אכל הבן יוגדל לתלמיד חכם מובהק, מובא בספר הנפלא שפע קודש עניני קריאת השם ע"מ רכ"ב לדידי הרה"ג חיים גולדשטיין שליט"א.

מדוע בנות אינם לובשות כיפה?

הנה החתם סופר נדרים ל' ע"ב, ועיין בשו"ת חת"ס השמטות חו"מ סימן קצ"א כתב דבעל כרחך הא דנוהגים בזמננו להקפיד שלא ללכת בגלוי הראש, לא משום פרישות ויראת שמים, דא"כ מדוע נשים פניות אין הולכים בכסוי הראש, וכי אינם מקפידים על יראת שמים, אלא בעל כרחך הטעם הוא משום בחקותיהם לא תלכו, ולכן נשים פניות שאצל הגוים הולכים בכסוי הראש שלנו הולכים בגלוי הראש, משא"כ נשואות שלנו שיש איסור לילך בגלוי הראש, א"כ לא הויא בכלל ובחקותיהם לכך הולכות בכסוי הראש.

מעדני אשר: נראה ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת קנ"ו ובקדושין ל"א ע"א כסי רישך כי היכא דלהוי עליך אימתא, א"כ נשים שיש להם יותר יראת שמים, אינם חייבות להלביש הכיסוי כדי שיגרום להם יראת שמים.

והנה בהליכות שלמה פרק ד' ס"ק ד' לרבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל, וכן כתב סברא זו בהערות שבסוף הספר שו"ת שאילת יעקב סימן ב' דנשים אינם צריכות לברך כל פעם ברכת התורה, שאע"פ שאין עליהם חובת לימוד התורה כל היום, מ"מ אינן מסיחות דעתן מאיסורי תורה ומכל מצוות שעליהן לשמור ולקיים, דכל דבר שעושים ביום הם חושבים על הלכות שהם מצווים כגון מליחת בשר, וכן מאיסור בשר בחלב, א"כ גם לא מסיחים דעתם והויא כאילו לומדים לכן אינם צריכות לברך בכל פעם.

גליון זה נודב ע"י ידידנו
הרה"ג אליהו יזל שליט"א ירושלים
לזיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו
הרה"ג משה פרידמן שליט"א ירושלים
לזיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו
הרב חיים יודער שליט"א וליאמסבורג
לזיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו